

Agaricales (pečárkotvaré; 500/17500)

největší řád stopkovýtrusých hub

v drtivé většině kloboukaté typy s lupeny

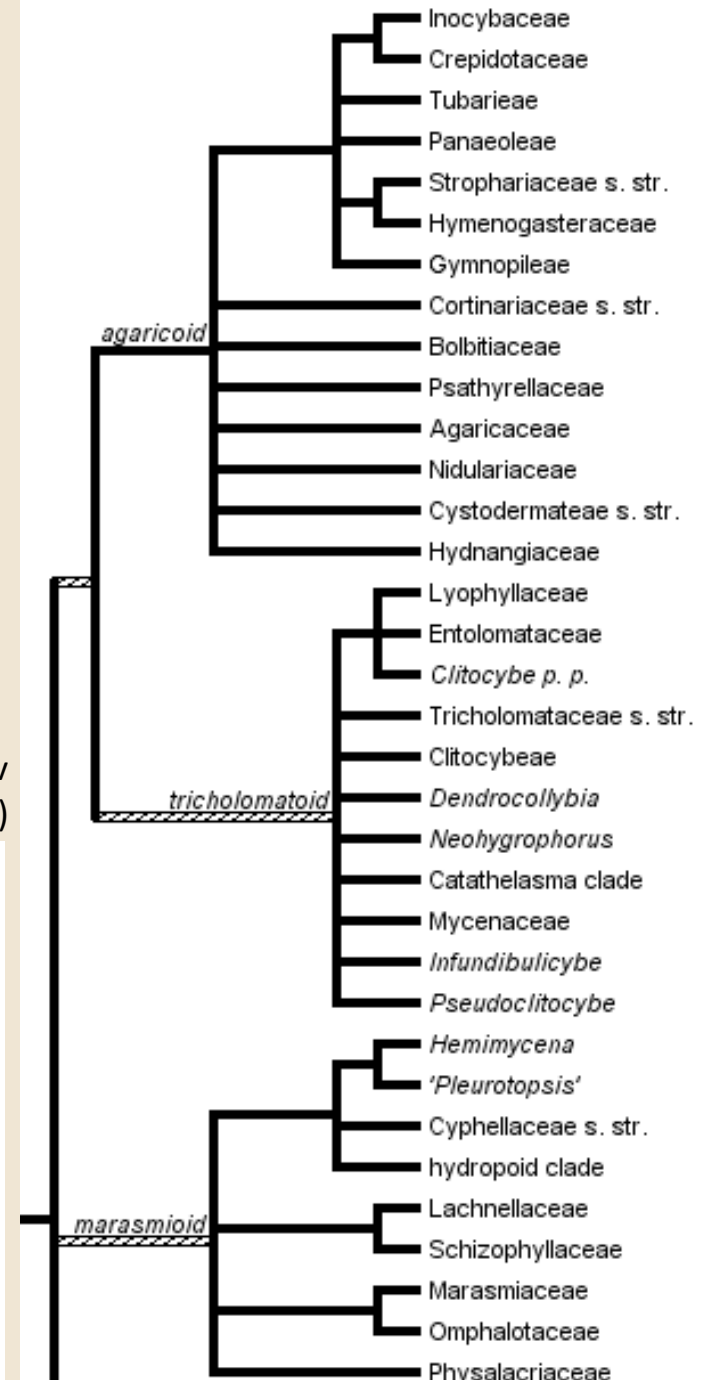
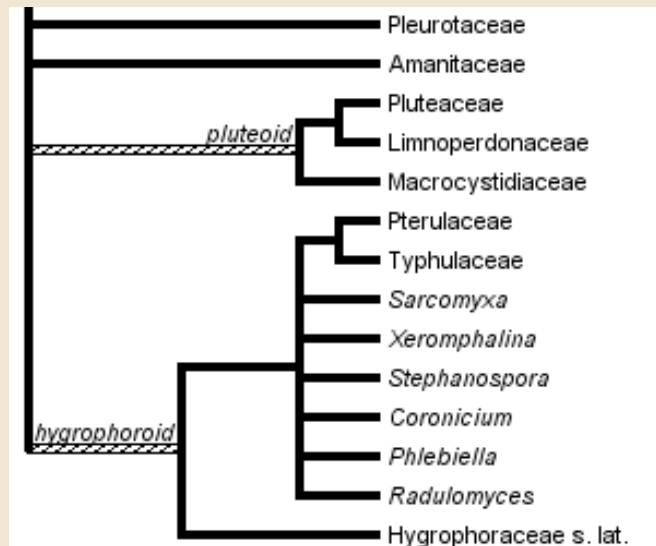
odvozeny i jiné typy (gasteroidní, zřídka cyfeloidní, korticioidní a klavarioidní)

zastoupeny všechny ekologické skupiny

rozeznáváno několik hlavních větví – kladů (dnes na úrovni podřádů):

1. *Clavariineae*
2. *Typhulineae*
3. *Hygrophorineae*
4. *Pleurotineae*
5. *Phyllotopsidineae*
6. *Marasmiineae*
7. *Pluteineae*
8. *Tricholomatineae*
9. *Agaricineae*

(starší verze fylogenetických vztahů v rámci řádu – tolweb.org)

1. *Clavariineae*

Clavariaceae (kyjankovit )

klavarioidní, ramarioidn  či kloboukat  plodnice
Často v nehnojených trávnících – bioindika n  a
ochran rsk  význam

?terestri t  saprofyti (CHEGD)

Hodophilus atropunctus
(voskove ka
 ernote kovaná)

  Enrico Tomschke

Lamelloclavaria petersenii

Clavaria fumosa (kyjanka zakouřen )

Clavulinopsis laeticolor (kyjove ka kr sn )

2. *Typhulineae*

Typhulaceae (paluškovité)

r. *Typhula* - kyjovitá klavarioidní plodnice s odlišenou plodnou a sterilní částí, často vytváří bazální sklerocia

saprofyti na odumřelých částech rostlin či na dřevě

Typhula erythropus
(paluška červenonohá)

Typhula incarnata
(paluška pleťová)

3. *Hygrophorineae*

pokud lupenaté plodnice, tak s tlustými, řídkými a často se sbíhavými lupeny

řada druhů CHEGD

také EcM, lichenizované

Cuphophyllaceae

Cuphophyllus pratensis (šťavnatka luční)

Hygrophoraceae (šťavnatkovité)

Hygrophorus hypothejus – šťavnatka pomrazka

© Lucie Zíbarová

H. marzuolus (š. březnovka)

3. *Hygrophorineae*

Hygrocybaceae (voskovkovité)

Gliophorus psittacinus (voskovka papouščí)

Hygrocybe punicea (v. granátová)

Chrysomphalina chrysophylla
(kalichovka zlatolupenná)

Cantharellulaceae

Cantharellula umbonata (strmělka pupkovitá)

3. Hygrophorineae

Lichenomphaliaceae

Cora glabrata (*Dictyonema* g.)

Eonema pyriforme (*Athelia* p.)

Arrhenia lobata (mecháček laločnatý)

Lichenomphalia ericetorum
(kalichovka okoličnatá)

4. Phyllostopsidineae

Pterulaceae + *Radulomycetaceae* (→)

sesterské linie, hl. saprotrofie

častý pach po naftalínu

Pterula multifida (štetináček bělavý)

© David Torres

Myrmecopterula + *Apterostigma*

0.5 mm

© Lucie Zíbarová

Aphanobasidium pseudotsugae
(voskovec douglaskový)

© Lucie Zíbarová

Radulomyces molaris (struhák blanitý)

4. Phyllotopsidineae

Phyllotopsidaceae

Phyllotopsis nidulans (hlíva hnízdovitá)

Tricholomopsis rutilans
(šafránka červenožlutá)

Sarcomyxaceae

Sarcomyxa serotina (pařežník pozdní)

4. *Phyllotopsidineae*

Stephanosporaceae (límečkovkovité)

korticioidní a gasteroidní zástupci, často s oranžovými pigmenty
saprotrofie i EcM

Stephanospora caroticolor
(límečkovka mrkvová)

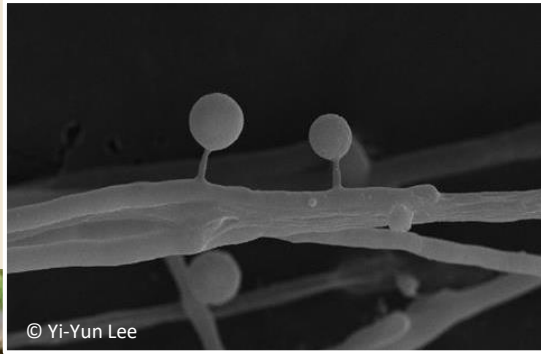

Lindtneria trachyspora
(lindtnerovka ostnovýtrusá)

5. Pleurotineae

Pleurotaceae (hlívovité)

plodnice s postranním třeněm nebo bez něj
většinou saprotrofní lignkolní druhy
mycelia nematofágní (kapky toxinu, „adhesive knobs“)

Pleurotus ostreatus (hlíva ústřičná)

P. eryngii (h. máčková)

www.mycology.com

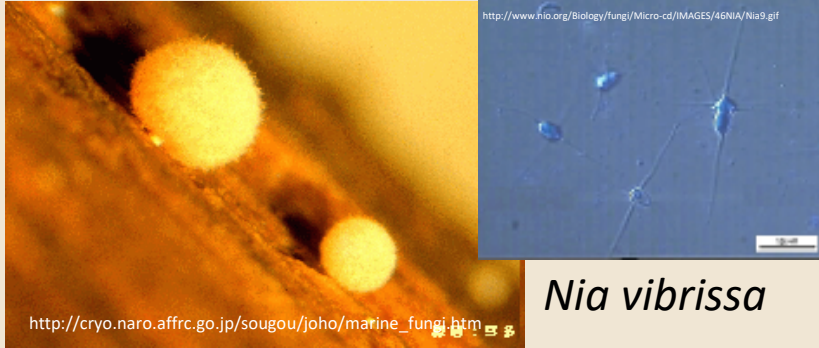
Hohenbuehelia cyphelliformis (hlívička
čičovcovitá)

5. Pleurotineae

Cyphellopsidaceae (=Niaceae)

plodnice drobné, číšovité až terčovitě
(příp. uzavřené)

saprofyti na dřevních zbytcích

Nia vibrissa

Merismodes anomala (číšovec nahloučený)

Schizophyllaceae (klanolístkovité)

Auriculariopsis ampla (mušlovka plstnatá)

Schizophyllum commune
(klanolístka obecná)

5. Pleurotineae

Fistulinaceae (pstřeňovitě)

masité jednoleté dřevní plodnice, hymenofor „rourkovitý“ – jednotlivé rourky volné, navzájem nesrostlé (vznik z číšovcovitých hub agregací jednotlivých pohárovitých plodnic)

zvláštní přechodný typ tlení (bílě-hnědé; také *Schizophyllaceae*)

www.mycology.com

Fistulina hepatica (pstřeň dubový)

Porodisculus pendulus

© Dianna Smith

6. *Pluteineae*

často masité houby s měkkou dužninou

Amanitaceae (muchomůrkovitě)

volné lupeny, trama bilaterální

bílý výtrusný prach, spory často amyloidní

pozemní saprofyti i mykorizní houby

Amanita phalloides (muchomůrka zelená)

A. rubescens (m. růžovka – „masák“)

Saproamanita vittadinii
(muchomůrka Vittadiniho)

6. *Pluteineae*

Torrendia pulchella

Leucocortinarius bulbiger
(bělopavučinec hlíznatý)

Limacella glioderma (slizobedla slizká)

6. *Pluteineae*

Pluteaceae (štitovkovité)

volné lupeny, inverzní trama

růžový výtrusný prach, často cystidy

Pluteus cervinus
(štitovka jelení)

Volvopluteus gloiocephalus
(kukmák okázalý)

Volvariellaceae (kukmákovité)

Volvariella surrecta (kukmák příživný)

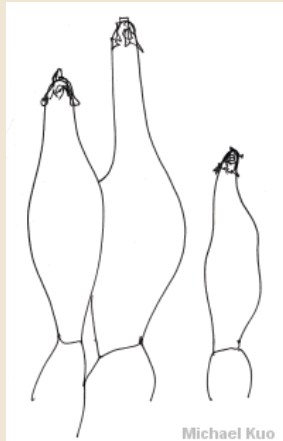
V. volvacea (k. sklepní)

6. Pluteineae

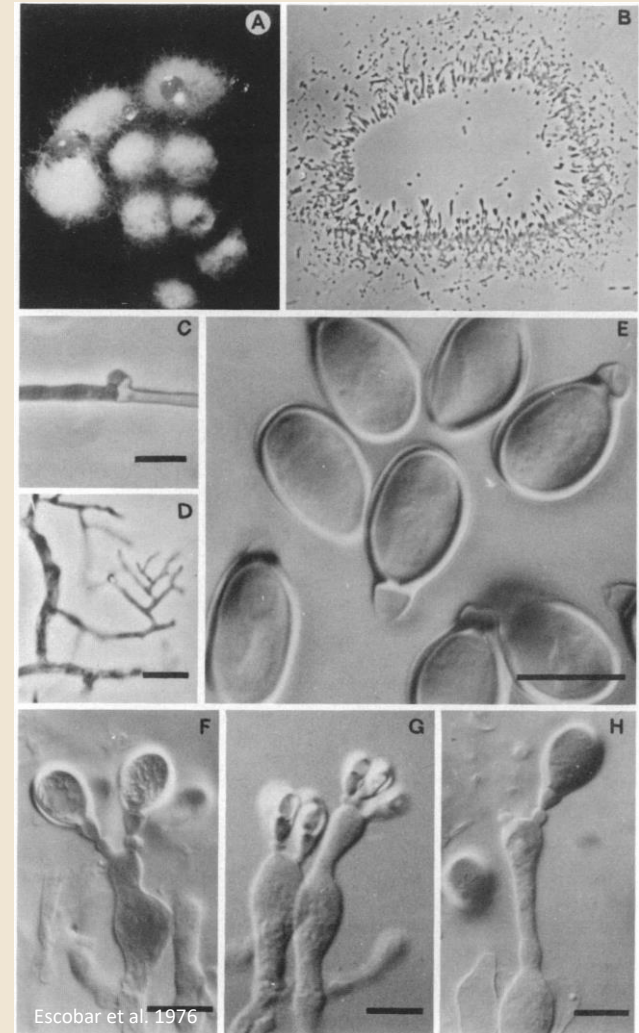
Melanoleucaceae (tmavobělkovitě)

Melanoleuca sp.
(tmavobělka)

Limnoperdaceae

Limnoperdon incarnatum

7. Marasmiineae

lupenaté typy spíše tenkomasé pl.

Physalacriaceae

Physalacria inflata

© Lucie Zíbarová

Cylindrobasidium evolvens (kornatec rozvítý)

Armillaria ostoyae (václavka smrková)

<https://www.fasttreeremovalatlanta.com/armillaria-root-rot-identification-treatment>

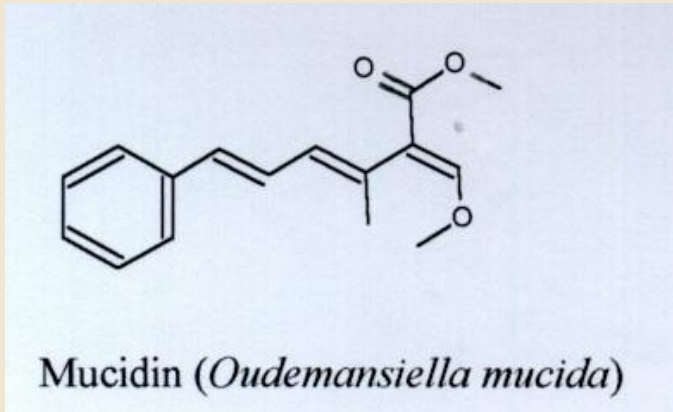
© Lucie Zíbarová

© Lucie Zíbarová

Hymenopellis radicata
(slizečka ocasatá)

7. Marasmiineae

Mucidula mucida
(slizečka porcelánová)

Flammulina velutipes (penízovka sametonohá)

7. Marasmiineae

Strobilurus esculentus
(penízovka smrková)

Marasmiaceae (špičkovité)

Marasmius oreades
(špička obecná, š. travní)

M. rotula (š. kolovitá)

7. Marasmiineae

Omphalotaceae

Mycetinis scorodonius
(špička česneková)

Rhodocollybia asema (penízovka kuželovitá)

Gymnopus dryophilus
(penízovka dubová)

7. Marasmiineae

Lentinula edodes (houževnatec jedlý)

Omphalotus olearius
(hlívovník olivový)

7. Marasmiineae

Porotheleaceae

© Lucie Zíbarová

Porotheleum fimbriatum
(pavčinopórka brvitá)

Hydropodia subalpina (ronivka podhorská)

Megacollybia platyphyllos
(penízovka širokolupenná)

7. Marasmiineae

Cyphellaceae

Cyphella digitalis (čičovec náprstkovitý)

Chondrostereum purpureum (pevník nachový)

Baeospora myosura
(penízečka drobnovýtrusá)

7. *Marasmiineae*

Mycenaceae (helmovkovité)

Mycena (helmovka)

drobné plodnice, typicky helmovitý sklenutý klobouk
trama lupenů dextrinoidní, sp. amyloidní
humusoví nebo dřevní saprofyti

M. pura (h. ředkvičková)

M. viridimarginata (h. zelenobřítá)

7. Marasmiineae

Panellus stipticus
(pařezník obecný)

www.mycology.com

© 2001 The Hidden Forest

Favolaschia calocera

Mycena (Poromycena)
manipularis

Warren Photographic

8. *Tricholomatineae*

obvykle dosti masité houby
lupeny připojené ke třeni (nikdy volné)
výtrusný prach bělavý n. růžový
zahrnuje saprotrofy, parazity, EcM

Tricholomataceae (čirůvkovité)

Tricholoma portentosum (čirůvka havelka)

T. matsutake (č. větší)

8. *Tricholomatineae*

Biannulariaceae

Catathelasma imperiale (náramkovitka císařská)

Callistosporiaceae

Macrocybe titans

8. *Tricholomatineae*

Clitocybaceae (strmělkovitě)

Clitocybe (strmělka)

klobouk vmačklý, často hygrofánní

± sbíhavé lupeny

spory hladké, inamyloidní

humusoví saprotrofové

C. dealbata (s. odbarvená)

C. odora (s. anýzka)

Lepista nuda
(čirůvka fialová)

8. *Tricholomatineae*

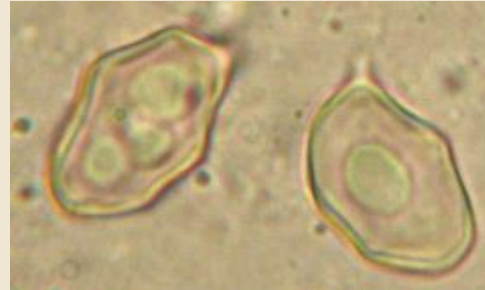
Entolomataceae (závojenkovité)

spory hranaté, hrbolaté či žebnaté

výtrusný prach růžový

saprotrofní i EcM

významné jedlé i jedovaté druhy

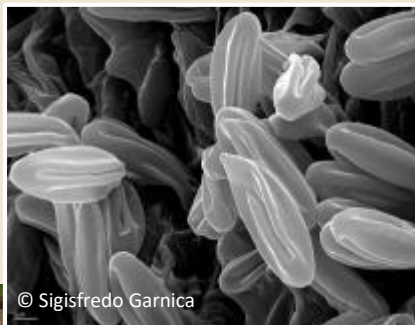
E. eulividum (z. olovová)

E. clypeatum (z. podtrnka)

8. *Tricholomatineae*

některé závojenky (hl. podrod *Leptonia* – trávnička) významné CHEGD druhy

Entoloma incanum (závojenka plavozelenavá)

Clitopilus prunulus (mechovka obecná)

Rhodocybe gemina (rudoušek uťatý)

8. *Tricholomatineae*

Lyophyllaceae (líhovité)

společným znakem je tzv. siderofilní granulace bazidií (zrna barvící se v roztoku železitého acetokarmínu)

často moučně či okurkově vonná dužnina

bílý výtr. prach, u někt. zástupců různé typy nepohlavních spor

Lyophyllum decastes (líha nahloučená)

Calocybe gambosa (čirůvka májovka)

8. Tricholomatineae

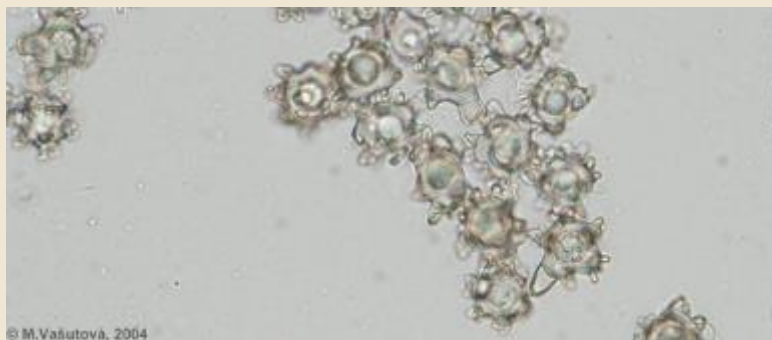

Sphagnurus paluster (penízovka rašeliníková)

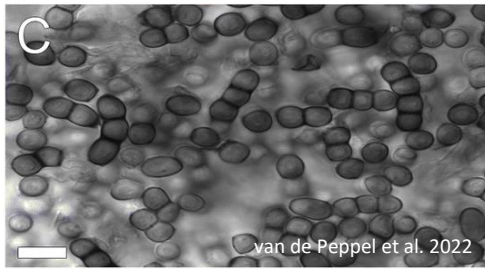
Asterophora lycoperdoides
(rovetka pýchavkovitá)

A. parasitica
(r. cizopasná)

8. Tricholomatineae

Nigrocarnea radicata

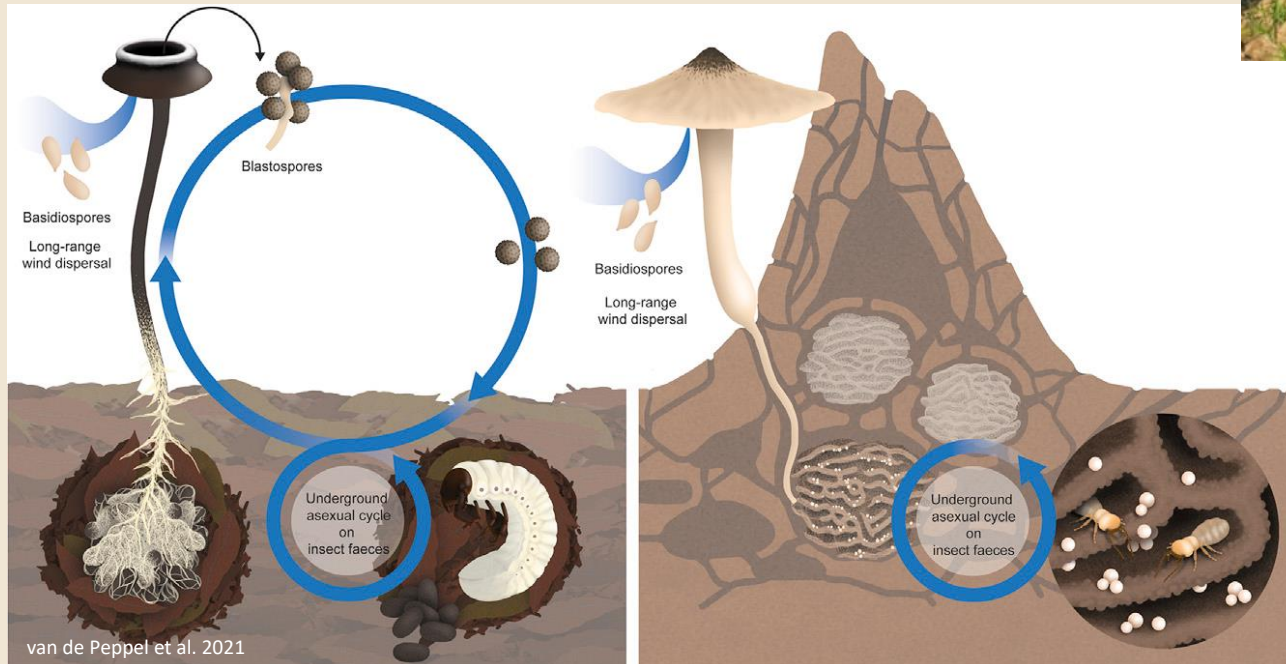

Termitomyces schimperi

<http://image.blog.livedoor.jp/bio1080/imgs/6/0/608a1db1.jpg>

Termitomyces giganteus

van de Peppel et al. 2021

9. Agaricineae

patří sem drtivá většina tmavovýtrusých
lupenatých hub

také řada plně gasteroidních typů

spory často se silnou tmavě
pigmentovanou stěnou

Squamanitaceae

Dissoderma paradoxum (*Squamanita* p.)
(příživnice podivná)

Cystoderma carcharias (zrnivka žraločí)

Phaeolepiota aurea (bedlovnice zlatá)

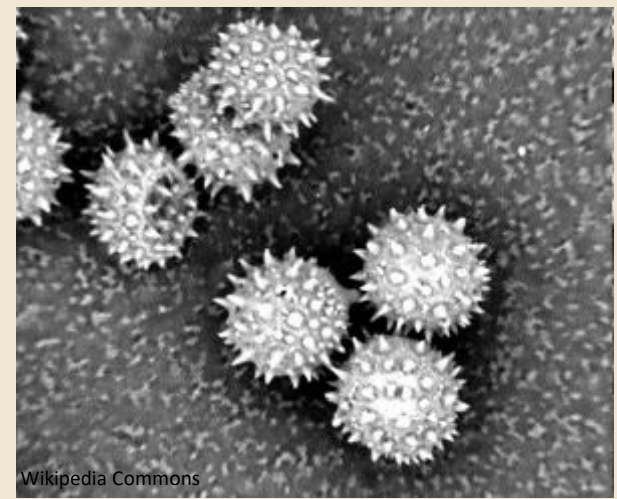
9. Agaricineae

Hydnangiaceae (lanýžovcovité)

kloboukaté nadzemní plodnice nebo podzemní
břichatky

bezbarvé kulovité ostnité neamyloidní spory

EcM

Wikipedia Commons

Laccaria amethystina (lakovka ametystová)

Hydnangium carneum
(lanýžovec pleťový)

9. Agaricineae

Agaricaceae (pečárkovité)

klobouk často šupinatý, lupeny volné (+ řada gasteroidních zástupců)
závoj a prsten vyvinutý, třeň vylomitelný
výtrusy hladké, bezbarvé až černohnědé, obvykle silnostěnné
saprotrofní (většinou pozemní) druhy

Agaricus bisporus (pečárka dvouvýtrusá)

A. xanthoderma (p. zápašná)

9. Agaricineae

www.mycology.com

Chlorophyllum rachodes (bedla červenající)

http://www.funghiitaliani.it/uploads/monthly_11_2008/post-1526-1226425536.jpg

Chlorophyllum (Endoptychum) agaricoides
(střechan bedlovitý)

C. molybdites (b. zelenolupenná)

Macrolepiota procera (bedla vysoká)

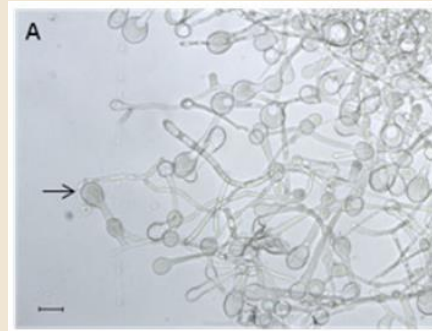
9. Agaricineae

Lepiota (bedlička)

drobné druhy, některé silně toxické (amanitin)
(*L. pseudohelveola*, *L. brunneoincarnata*)

L. clypeolaria (b. vlnatá)

Leucocoprinus gongylophorus
+ *Attini* (*Atta* aj.)

Leucocoprinus birnbaumii
(bedla cibulkotřenná)

9. Agaricineae

Coprinus s. str. (hnojník)

dříve šířeji pojímaný rod, většina bývalých zástupců → čel. *Psathyrellaceae*

C. comatus (h. obecný)

Montagnea radiosa (květka písečná)

9. Agaricineae

dřívější čeleď *Lycoperdaceae* (pýchavkovité)

epigeické gasteroidní plodnice, na povrchu vícevrstevná okrovka, teřich obsahuje vlášení (kapilicium), někdy vyvinuta sterilní subgleba („stopka“)

spory kulovité, hnědavé, uvolňují se otvorem na temeni nebo rozpadem celé plodnice

pozemní (příp. dřevní) saprotrofové, blízce příbuzní bedlovitým houbám

Lycoperdon perlatum (pýchavka obecná)

Bovista plumbea (prášivka šedivá)

9. Agaricineae

Disciseda candida (žaludice bělostná)

Calvatia utriformis (plešivka dlabaná)

Langermannia gigantea (vatovec obrovský)

9. Agaricineae

dřívější čeleď *Tulostomataceae* (palečkovité)

gasteroidní typy; nadzemní plodnice s dřevnatou „stopkou“, na vrcholu
± kulovitá peridie

gleba za zralosti prachovitá

saprotrofní druhy suchých stanovišť

© D. Dvořák

Battarraea stevenii (battarrovka Stevenova)

© D. Dvořák

Tulostoma brumale (palečka zimní)

9. Agaricineae

Nidulariaceae (hnízdovkovité)

gasteroidní typy s velmi odvozenou morfologií
pohárovitá plodnice v mládí kryta blankou
(nebo vakovitá)

výtrusy ukryty v pecičkách (peridiolách) na
dně/uvnitř; šíří se celé peridioly
saprotrofní na rostlinných zbytcích či dřevě

Cyathus striatus (číšenska rýhovaná)

Crucibulum laeve
(pohárovka obecná)

Nidularia deformis (hnízdovka nacpaná)

9. Agaricineae

Psathyrellaceae (křehutkovité)

někdy závoj, prsten zřídka

velmi tmavé výtrusy (hnědé až černé)

saprofyti, obvykle na humózních místech

Coprinopsis atramentaria (hnojník inkoustový)

Coprinellus domesticus (h. domácí)

Parasola plicatilis
(h. řasnatý)

Psathyrella piluliformis (křehutka vodomilná)

9. Agaricineae

Bolbitiaceae (slzečnickovité)

pokožka klobouku tvořena kulovitými či hruškovitými buňkami

velum zřídka (závoj), cystidy obvykle přítomny, výtrusný prach hnědý

hl. saprotrofní druhy

Bolbitius titubans (slzečník žlutkový)

Conocybe sp. (sametovka)

Descolea antarctica

9. Agaricineae

Cortinariaceae (pavučincovité)

v podstatě jen r. *Cortinarius* s.l. (pavučinec)
nejpočetnější rod lupenatých hub (>3000 druhů)

dřívější „tradiční“ podrody (někdy hodnocené jako rody): *Phlegmacium* (pahřib),
Telamonia (pásenka), *Dermocybe* (kožohlav) aj.

dnes jiné členění (rozpad na ca 10 rodů)

C. sanguineus (p. krvavý)

© Marco Floriani

C. orellanus (p. plyšový)

9. Agaricineae

C. betulinus

C. (Rozites) caperatus (sluka svraskalá)

Calonarius prodigiosus

Thaxterogaster pingue

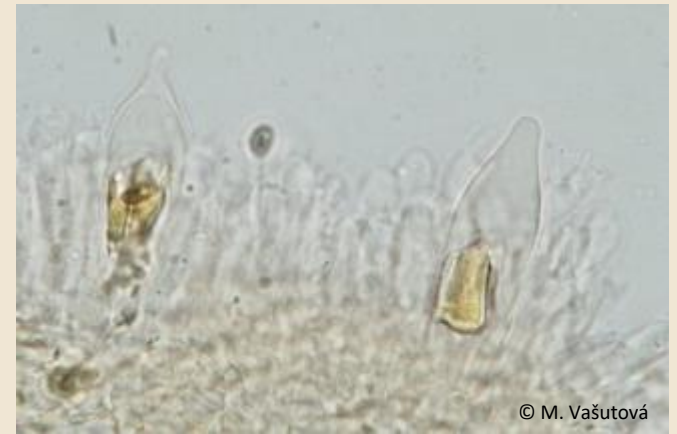
9. Agaricineae

Strophariaceae (límcovkovité)

často velum parziale (závoj)

v hymeniu často chrysocystidy

dřevní, humusoví či koprofilní saprofyti, příp.
paraziti dřevin (nikdy mykorizní)

© M. Vašutová

Stropharia aeruginosa (límcovka měděnková)

S. rugosoannulata (l. vrásčitoprstenná)

9. Agaricineae

Hypholoma capnoides (třepenitka maková)

H. fasciculare (t. svazčitá)

9. Agaricineae

© Lorand Bartho

Agrocybe cylindracea (polnička topolová)

Pholiota squarrosa (šupinovka kostrbatá)

© D. Dvořák

Kuehneromyces mutabilis
(opeňka měnlivá)

9. Agaricineae

Hymenogastraceae (hlízovitě)

Hymenogaster niveus (hlíza bělostná)

Hebeloma crustuliniforme
(slzivka oprahlá)

Alnicola umbrina (olšovička bažinná)

Phaeocollybia arduennensis (kořenatka štíhlá)

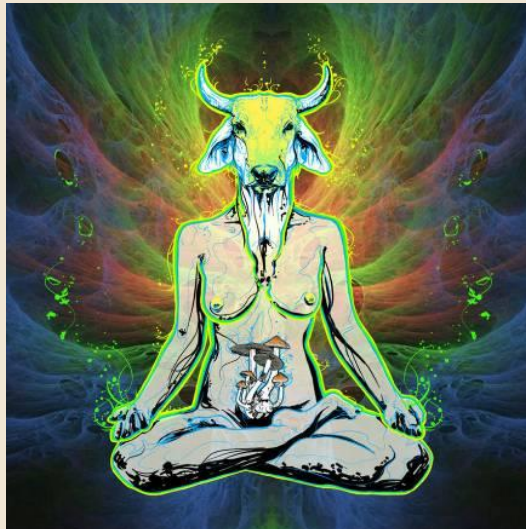
9. Agaricineae

Psilocybe serbica (lysohlávka česká)

P. semilanceata (l. kopinatá)

http://th05.deviantart.net/fs70/PRE/i/2009/365/4/3/Psilocybe_cubensis_by_ROSENFELDTOWN.jpg

<http://mycotopia.net>

P. cubensis (l. kubánská)

9. Agaricineae

Gymnopilus penetrans
(plaménka pařezová)

Galerina marginata (čepičatka jehličnanová)

Chromocyphella muscicola (čišovec mechomilný)

9. Agaricineae

Inocybaceae (vláknicotivé)

Inocybe erubescens (vláknice začervenalá, v. Patouillardova)

http://nivalis.jp/kibun/kinoko/cortinaria/Inocybe/momoe/Dscn9253_1.jpg

Pseudosperma rimosum s.l.
(v. kuželovitá)

www.mycoky.com

I. lilacina s.l. (v. liláková)

9. Agaricineae

Crepidotaceae (trepkovitkovité)

Simocybe sumptuosa (kržatka honosná)

Crepiditus kubickae (trepkovitka Kubičková)

a to je konec!

© Marco Floriani

